

UDC classification: 334.716:330.131

JEL Classification: F360

Керування нетиповими внутрішніми фінансовими ризиками фінансових посередників

А. В. Гриценко[†]
П. П. Щербань[#]
Ю. В. Гірман^{##}

Мета роботи – охарактеризувати внутрішні ризики, які виникають під час керування діяльністю фінансового посередника (страхової компанії), визначити їх періодичність та шляхи антикризового управління ними.

Дизайн/метод/підхід дослідження. Дослідження проведено із застосуванням методів наукової абстракції, структурного і декомпозиційного аналізу, інструментів причинно-наслідкової комунікації.

Результати дослідження. Охарактеризовано роль та місце внутрішніх фінансових ризиків в системі ефективності роботи суб'єкта господарювання та клієнтів фінансового посередника. Сформульовано рекомендації для нейтралізації нетипових ризиків, що виникають у фінансових посередників, зокрема страхових компаній, як комплекс антиризових заходів, зокрема, із розвитку діяльності страхової компанії за рахунок прогнозування показників та застосування нефінансових методів регулювання.

Практичне значення дослідження. Результати дослідження можна використовувати в керуванні нетиповими видами внутрішніх ризиків страхових компаній та інших фінансових посередників.

Оригінальність/цінність/наукова новизна дослідження. Висвітлено розширену характеристику нетипових внутрішніх ризиків фінансових посередників та сформульовано підходи до часових тенденцій розвитку напрямків діяльності страховика шляхом прогнозування її показників і застосування нефінансових методів регулювання.

Перспективи подальших досліджень – удосконалювати механізм управління внутрішніми фінансовими ризиками фінансових посередників у нетиповому середовищі та з урахуванням не тематичних аспектів діяльності.

Тип статті – теоретична.

Ключові слова: внутрішні ризики страхових компаній та фінансових посередників; фінансова дисфункція страховика; методика капітал під ризиком; систематизація підходів до подолання нетипових ризиків фінансових посередників.

[†] Антон Вадимович Гриценко,
викладач, Університет митної справи та фінансів,
Дніпро, Україна
e-mail: lineavg@gmail.com

[#] Павло Павлович Щербань,
здобувач, Національна Академія управління,
Київ, Україна
e-mail: gss41087@icloud.com

^{##} Юрій Васильович Гірман,
голова наглядової ради, ПАТ «Банк Альянс»,
Київ, Україна
e-mail: jhirman@alliancebank.org.ua

Management of non-typical internal financial risks of financial intermediaries

Anton Vadimovich Grytsenko †,
Pavel Pavlovich Shcherban ‡,
Yuriy Vasilievich Girman ‡‡

†University of Customs and Finance, Dnipro, Ukraine

‡National Academy of Management, Kyiv, Ukraine

‡‡ PJSC "Bank Alliance, Kyiv, Ukraine

Purpose – to characterize the internal risks arising in the management of the financial intermediaries (insurance company), determine their frequency and ways of crisis management of them.

Design/Method/Approach. The research carried out using the methods of scientific abstraction, structural and decomposition analysis, the tools of cause-effect communication.

Findings. The research describes the role and place of internal financial risks in the system of performance of the business entity and clients of the financial intermediary. The paper formulated recommendations for neutralization of atypical risks arising from financial intermediaries, in particular insurance companies, as a complex of anti-crisis measures, in particular, on the development of the activity of an insurance company through the forecasting of indicators and the application of non-financial regulatory methods.

Practical implications. The results of researched can used to manage the non-typical types of internal risks of insurance companies and other financial intermediaries.

Originality/Value. The scientific novelty of the research is to presentation of an extended characteristic of non-typical internal risks of financial intermediaries and to formulate approaches to determinants of time trends of development directions for the insurer's activity through the forecasting of its indicators and the application of non-financial regulatory methods.

Research limitations/Future research. To improve the mechanism for managing the internal financial risks of financial intermediaries in an atypical environment and taking into account non-topic aspects of activities.

Type paper – conceptual.

Keywords: internal risks of insurance companies and financial intermediaries; financial insufficiency of the insurer; the method of capital at risk; the systematization of approaches to overcoming non-typical risks of financial intermediaries.

Управление нетипичными внутренними финансовыми рисками финансовых посредников

Антон Вадимович Гриценко †,
Павел Павлович Щербань ‡,
Юрий Васильевич Гирман ‡‡

†Университет таможенного дела и финансов, Днепр, Украина

‡Национальная Академия управления, Киев, Украина

‡‡ ПАО «Банк Альянс», Киев, Украина

Цель работы – охарактеризовать внутренние риски, возникающие в управлении финансовым посредником (страховой компанией), определить их периодичность и пути антикризисного управления ними.

Дизайн/Метод/Подход исследования. Исследование проведено с применением методов научной абстракции, структурного и декомпозиционного анализа, инструментов причинно-следственной коммуникации.

Результаты исследования. Охарактеризована роль и место внутренних финансовых рисков в системе эффективности работы предприятия и клиентов финансового посредника. Сформулированы рекомендации для нейтрализации нетипичных рисков, возникающих у финансовых посредников, в частности страховых компаний, как комплекс антирисковых мероприятий, в частности, по развитию деятельности страховой компании за счет прогнозирования показателей и применения нефинансовых методов регулирования.

Практическое значение исследования. Результаты исследований могут использоваться для управления нестандартными типами внутренних рисков страховых компаний и других финансовых посредников.

Оригинальность/Ценность/Научная новизна исследования. Представлена расширенная характеристика нестандартных внутренних рисков финансовых посредников и сформулированы подходы к определению временных тенденций развития направлений деятельности страховщика посредством прогнозирования её показателей и применения нефинансовых методов регулирования.

Перспективы дальнейших исследований. Усовершенствовать механизм управления внутренними финансовыми рисками финансовых посредников в нетипичной среде и с учетом нетипичных аспектов деятельности.

Тип статьи – теоретическая.

Ключевые слова: внутренние риски страховых компаний и финансовых посредников; финансовая дисфункция страховщика; методика капитал под риском; систематизация подходов к преодолению нетипичных рисков финансовых посредников.

Вступ

Із розвитком фінансового сектора і збільшенням кількості його учасників: страхових компаній та інших фінансових установ, що приймають на себе клієнтські ризики, постала необхідність дослідити внутрішні ризики, зокрема одноосібні, які притаманні специфіці діяльності фінансових посередників та не є типовими.

Чимало наукових праць присвячено трактуванню суті, аналізу причин виникнення, методам оцінки фінансових ризиків, пошуку шляхів їх нейтралізації. Базові теоретичні засади терміну «ризик» містить робота А. Камінського (*Kaminskyj, 2011*). Сучасний каталог методів оцінки ризиків у фінансовій сфері представлений Національною асоціацією страхових комісіонерів США. У ньому наголошено на можливості виникнення нетипових фінансових ризиків, а саме апіорних та емпіричних (*National Association of Insurance Commissioners, 2008*). Розвиток методології управління нетиповими ризиками страхових компаній здійснив представник школи філософського лібералізму професор О. С. Корх та його послідовники, сформувавши принципи нетиповості та невизначеності груп ризиків у макросередовищі та зробивши припущення щодо послідовності їх виникнення (*Korh & Kulyk, 2011*). Дослідники фінансового сектора у своїх роботах наголосили на необхідності досліджувати як об'єкт фінансового ризику, що виникає час від часу, – не тільки зовнішню, но і внутрішньогосподарську діяльність компанії, зокрема фінансових установ, таких як страхові компанії, банки, тощо. Класики страхової справи, наприклад, Дж. Міль (*Mihle, 2007*), у своїх працях ставили питання управління нетиповими фінансовими ризиками, наголошували на важливості аналізу причин їх виникнення та на необхідності управління ними у часовому проміжку. Практики страхової справи у ході взаємодії банківського сектору зі страховими фінансовими посередниками охарактеризували деякі фактори виникнення фінансових ризиків під час інвестування та започаткування нових проєктів підприємцями (*Finansovi ryzyky i yikhnie strakhuvannia, 2017*). П. Девіс доповнив класифікацію причин їх можливої появи (*Devis, 2009*). Г. Крамер у своїй праці «Collective risk theory: a survey of the theory from the point of the theory of stochastic processes» визначив взаємну залежність випадкових подій та незмінність імовірності їх появи, які в майбутньому страхуванні виступають лише епізодично (*Cramér, 1994*). Ще О. Ланге ще у 1932 році зробив припущення щодо існування бар'єру надійності системи функціонування страховика, до втрати якого призводить необ'єктивність при управлінні різними видами ризиків (*Lange, 1932*). Проте, незважаючи на виокремлення окремих видів нетипових ризиків у діяльності фінансових установ, наголосу щодо їх виникнення не тільки внаслідок дії зовнішніх, но і також через внутрішні фактори, у новітній колективній теорії ризику страхування схема розвитку нетипових ризиків відображена недостатньо об'єктивно. Ґрунтовний аналіз базових положень формування та управління фінансовим ризиками страховиків, а також їх розподілу на внутрішні й нетипові підвиди, показали неоднорідність думок щодо цього питання. Таким чином, постає питання щодо уточнення ключових проблем та характеристики актуальних методів управління і діагностики нетипових фінансових ризиків у зв'язку з поширенням нових форм підвидів ризиків, зокрема внутрішніх.

Постановка завдання

Мета роботи – дати характеристику нетиповим внутрішнім видам фінансових ризиків, які притаманні страховим компаніям та небанківським фінансовим установам, та сформулювати рекомендації по управлінню цими ризиками з урахуванням дослідження різновидів, проблематики та періодичності їх настання.

Методи та інформаційні джерела дослідження

Для візуалізації процесу ризику та резервів їх покриття застосовано метод наукової абстракції; для визначення причин юридичних ризиків страхових компаній – структурний та декомпозиційний аналіз; для систематизації нетипових внутрішніх ризиків фінансових посередників та під час формування антикризових методів управління для різних типів ризиків – інструменти причинно-наслідкового спілкування. У якості методичних підходів використано метод наукової абстракції при візуалізації хронології процесу ризику та його покриття резервами визначення, структурно-декомпозиційний аналіз при визначенні причин виникнення нетипових ризиків страхових компаній; інструментарії причинно-наслідкового зв'язку – при проведенні систематизації нетипових внутрішніх ризиків фінансових посередників та формуванні антикризової методики по управлінню внутрішніми видами ризиків.

У ході дослідження застосувалися методи порівняння, логічних постановок та графічного методу, на основі яких сформовано рекомендації по управлінню нетиповими внутрішніми ризиками для фінансових посередників.

Інформаційними джерелами дослідження виступали науково-періодична література, публікації профільного регулятора Нацкомфінпослуг, проблематики ризиків, які виникають у ході діяльності фінансової установи, проте не стосуються її прямого профільного призначення, власний досвід роботи авторів у фінансових установах.

Результати дослідження

Ідходи до управління фінансовим ризиками, які виникають у ході діяльності фінансової установи, будь-то страхова компанія чи комерційний банк, – схожі, зокрема у питаннях ведення господарської діяльності, співпраці з клієнтами, наповнення резервів та провадження системної діяльності у внутрішньому середовищі.

Сутність терміну «ризик» у цьому дослідженні ми розглядали як процес, як випадкову подію, яка за своєю економічною природою відображає часову залежність сумарних активів страховика, включаючи накопичення прибутку та клієнтські виплати. Функція даного процесу полягає у нагромадженні та розподілі страхових резервів (*Korh, 2011*). Процес ризику можна предствити графічно, спираючись на нагромадження страхових резервів, проведення виплат та настання збитку протягом часового періоду (рис. 1), що наочню дозволяє зобразити величину капіталу під ризиком. На цьому графіку відповідній точці настання ризикової операції відповідає обсяг виплат, який має погасити фінансовий посередник (страховик). Збиток L_q формується у тому випадку, коли нагромаджений резерв за операцією менший від отриманої страхової премії.

А. Б. Камінський та В. О. Сікач представили унікальну методичку моделювання величини відносного капіталу для покриття ризику, що базується на оцінці послідовних значень скосу та ексцесу, використовуваних у функції (*Kaminskyj, & Silkach, 2011*). Ці значення автори запропонували розраховувати на основі спеціального усереднення попередніх історичних значень досліджуваного показника. У разі, якщо T – часовий інтервал, протягом якого формується умовний капітал-під-ризиком, то у відповідності до може бути сформовано kT часових проміжків (історичних значень) показника ризику та використано “рухоме вікно” розміром T . Для визначення величини капіталу під ризиком для кожного інтервалу значень T обчислюють скіс $S(t)$ та ексцес $e(t)$.

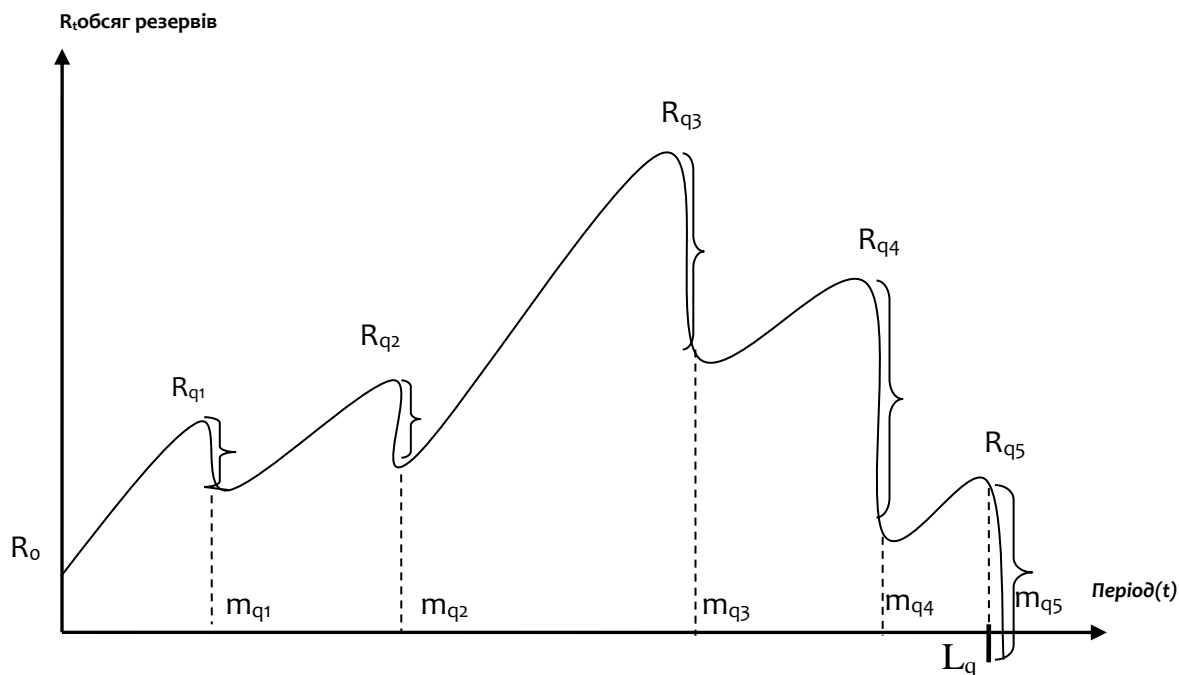

Рис.1. Візуалізація процесу ризику та його покриття резервами*

*Розроблено авторами на основі (Klapkiv, 2002).

$m_{q1}... m_{q5}$ – точки настання виплат по ризиковим операціям;

$R_{q1}... R_{q5}$ – обсяг виплат за зобов'язаннями страхової компанії;

L_q – збиток, що сформований у разі падіння нижче рівня накопичених резервів (Klapkiv, 2002).

Як результат, отримуємо значення скосу та ексцесу. Після чого розраховуємо середні значення досліджуваного показника. Величину умовного капіталу-під-ризиком розраховують на основі формування математичної функції. Як вказують Kaminsky, & Silkach (2011), переваги цих розрахунків такі:

- 1) враховується "пам'ять" значень скосу та ексцесу, яка на ринках, що розвиваються, часто має місце;
- 2) можливість "налаштування" на дані за допомогою вибору k та кроку зсуву;
- 3) відносна простота комп'ютерної реалізації та імплементації у системи ризик-менеджменту фінансових інститутів.

У табл. 1 представлено результати періодизації напрямів розвитку страхової компанії за рахунок приведення змін у ключові показники діяльності у часі. Вибірка напрямів сформована із врахуванням причини виникнення потенційних внутрішніх ризиків. У даному прикладі ми розглянули періодичність ризиків страховика у обсягах зростання частки ринку на 1 % щорічно при сталих заданих умовах, коли посередник займає 5 % ринку та надає універсальний спектр страхових послуг. Даний підхід демонструє упередженість класичних поглядів стосовно практичних імплементацій заходів із задоволення клієнтських потреб в умовах убезпечення їх ризиків, що передбачає очікування у часовому проміжку для визначення ефективності заходів з покращення управління видами страхових ризиків (Ramanujam, 2003).

Принципова позиція регулятора страховиків – Національної комісії по регулюванню фінансових послуг – стосовно принципів функціонування страховиків на ринку полягає у здійсненні фінансовими посередниками низькоризикової діяльності з поєднанням балансу прибутковості та рівня прийнятих на себе ризиків (Strachovanie finansovy'x riskov: zakonny'e mexanizmy' i tenevy'e sxem, 2016).

Бажана стратегія управління фінансовими ризиками страховика повинна забезпечувати оперативну здатність виконання своїх зобов'язань помножених на поточні витрати та відрахування у нормативні та резервні фонди страховика, як базису фінансової

стійкості та платоспроможності даних учасників ринку небанківських послуг. Тому у ході формування бажаної стратегії управління ризиком, на наш погляд, перш за все доцільно оптимізувати баланс резервів страховика та виплат по прийнятих зобов'язаннях для недопущення падіння обсягу виплат нижче порогового значення накопичених резервів, що призводить до прямих збитків страховика та становитиме загрозу його банкрутства.

З позиції клієнтських очікувань, настання раптового внутрішнього ризику страховика має причинно-наслідкові зв'язки. Тому першочерговим завданням оптимізаційного менеджменту має виступати визначення причин виникнення ризиків як інструменту формування збалансованого страхового портфеля. Сама природа небезпеки, структура проблем, пов'язаних з ризиком, потребує врахування його особливостей залежно типу по таких аспектах:

- фінансові посередники, зокрема страхові компанії, мають внутрішні ризики, пов'язані з їх внутрішньою фінансовою стійкістю та платоспроможністю як суб'єкта господарювання. Ці ризики треба виокремлювати від ризиків, пов'язаних з основним видом діяльності фінансового посередника, з надання фінансових послуг (наприклад, для страхової компанії – це надання послуг клієнтам з прийняття на себе відповідних клієнтських ризиків);
- страхові компанії можуть мати трансфертні ризики, що виникають внаслідок настання раптової ризикової операції та впливу окремої транзакції на фінансовий стан компанії;
- при обслуговуванні заможного сегменту клієнтів, що мають найвибагливіші запити, які не завжди підтверджені актуарними розрахунками та які породжують нестандартні ітераційні (пробні) рішення, можуть виникнути так звані масивні ризики.

Серед інших причин виникнення внутрішніх фінансових ризиків посередників (страхових компаній) у ході їх господарської діяльності та обслуговування клієнтів, з юридичної точки зору ми виділили такі (рис.2). Крім того компанії можуть мати і репутаційні ризики.

Таблиця 1

Приклад періодичності напрямів страхової діяльності

Напряму зміни показника у часі	Показник					
	Часовий інтервал, T ₁		Часовий інтервал, T ₂		Часовий інтервал, T _n	
	Базисне значення 0 %		Базисне значення 1 %		Базисне значення 3 %	
Збільшення бази клієнтів СК	t + 0,15	Стабільний стан	t + 0,15	Позитивна динаміка	t + 0,15	Розвиток
Оптимізація ризиків, що підлягають страхуванню	t + 0,05	0,00	t + 0,05	0,01	t + 0,05	0,02
Отримання надприбутків за рахунок тарифікації по заможним клієнтам	t + 0,10	0,01	t + 0,10	0,02	t + 0,10	0,04
Запобігання транзакційному ризику	t + 0,20	0,02	t + 0,20	0,04	t + 0,20	0,06
Проведення антикризової стратегії розвитку СК	t + 0,15	0,01	t + 0,15	0,07	t + 0,15	0,30
Оптимізація процесів перестраховування	t + 0,15	0,07	t + 0,15	0,15	t + 0,15	0,30
Екстенсивне розповсюдження	t + 0,12	0,006	t + 0,12	0,012	t + 0,12	0,24
Виявлення граничних меж збільшення портфелю	t + 0,08	0,04	t + 0,08	0,08	t + 0,08	0,16

Рис. 2. Причини виникнення підвидів ризиків страхових компаній

Конкуренція серед фінансових посередників, зокрема страховиків, враховує фактор появи на ринку посередника, що спеціалізується на задоволенні ексклюзивних потреб вузького клієнтського кола та хеджування їх ризиків з метою отримання надприбутків. Дана схема передбачає включення до основ побудови кваліметричного страхового поля, як варіативної матриці, можливих результатів розвитку компанії при управлінні ризиками фінансового посередника (Klapkiv, 2002).

Менеджерські рішення при керуванні групами внутрішніх ризиків – це ключові інструменти нейтралізації підвидів внутрішніх ризиків, сформованих зовнішніми та внутрішніми обставинами. З метою доповнення підходів до керування страховими ризиками, у табл. 2. окреслено проблематику внутрішніх ризиків та їх наслідків для самого страховика, які можуть виникати у ході господарської діяльності компанії.

Таким чином, огляд проблематики, з'ясування наслідків нетипових ризиків страховиків зумовив необхідність систематизації нетипових внутрішніх ризиків фінансових посередників з метою забезпечення їх стабільної діяльності.

У ході діяльності фінансового посередника внутрішні ризики безпосередньо впливають на клієнта у разі раптового невиконання своїх зобов'язань та надання йому компенсації. Проведення типологізації нетипових видів внутрішніх ризиків страховика та інших фінансових посередників – це основа для формування методики по управлінню такими ризиками. Даний захід дозволить впорядкувати та охарактеризувати нетипові види ризику для страховика, на основі чого можуть бути сформовані рекомендації для імплементації у практичну діяльність страхової компанії (табл. 3).

Таблиця 2

Проблематика внутрішніх ризиків при управлінні страховика

Проблема		Опис ризику	Наслідки
Неринкова тарифна політика страховика	Завищення страхового тарифу	Скорочення кількості клієнтів, що користуються страховими послугами, зменшення фінансового результату (СК).	Недостатній обсяг страхових премій для забезпечення виконання зобов'язань СК перед клієнтами, партнерами, співробітниками, підрядниками.
	Зниження страхового тарифу	Підвищення рівня страхових виплат, втрата платоспроможності, позбавлення ліцензії.	
Недостатній рівень резервування операцій СК та структура портфелю активів	Розподіл гарантійного фонду не може покрити необхідну миттєву ліквідність коштів для забезпечення прийнятної солідарності договірних відносин СК і клієнта.	Малоефективний комплекс заходів по управлінню вільними резервами компанії.	Недостатній дисконт платоспроможності СК. Недостатня середньострокова ліквідність коштів. Втрата статутного фонду під час перерозміщення.
	Рейнвестування статутного фонду.		
	Малоефективний комплекс заходів по управлінню вільними резервами компанії.		
Неадекватний страховий портфель	Потоки страхових платежів не забезпечують баланс між більш неприбутковими та невідповідними видами ризиків.	Несумісність обсягу і структури страхового портфеля з резервам страхового фонду	Збільшення збитків страхової компанії у контексті більшої кількості непокритих ризиків на страхову компанію.
	Невідповідність рівня власного утримання та премії перестраховика.		
Недоформування страхових резервів	Формування страхових резервів без урахування атрибутів певних видів та об'єктів страхування для розподілу ризиків у часовому проміжку.	Управління страховими резервами як тимчасово вільними коштами без урахування вимог прибутковості, надійності, диверсифікованості та ліквідності.	Недостатній обсяг та доступ до страхових резервів для забезпечення страховиком своїх зобов'язань перед клієнтами.
	Управління страховими резервами як тимчасово вільними коштами без урахування вимог прибутковості, надійності, диверсифікованості та ліквідності.		
Продуктивність системи перестраховання	Невідповідність потребам компанії частини ризиків, що передаються у перестраховання.	Невідповідність рівня власного утримання та премії перестраховика.	Система перестраховання, що не сприяє збалансуванню страхового портфеля.
	Невідповідність рівня власного утримання та премії перестраховика.		
	Вибір завідомо невідповідного методичного підходу при поточному проведенні операцій з перестраховання.		

Таблиця 3.

Типологія нетипових внутрішніх ризиків фінансових посередників та характеристика методик управління ними*

Вид ризику	Характеристика ризику	Характеристика методики управління ризиком
1	2	3
Юридичний	Наслідково-фінансовий ризик, що виникає через невизначеність законодавства. Фінансовий посередник, банк чи юридична компанія приймають юридичний ризик, тому що має відносини з великою кількістю зацікавлених сторін, наприклад, клієнтами, контрагентами, посередниками, органами нагляду, податковими й іншими уповноваженими органами	<ul style="list-style-type: none"> – Вчасно реагує на зміни нормативно-правових актів, ринкових умов і інших непередбачених ситуацій, у тому числі шляхом внесення відповідних змін і доповнень у внутрішні документи; – при розробці нових страхових продуктів, фінансових послуг і технологій враховує положення установчих документів, та вимоги нормативно-правових актів і законодавства України; – вживає заходи щодо усунення недоліків в роботі, усунення їх порушень; – здійснює ефективні програми підготовки службовців і виділяє для цього необхідні ресурси; – організовує постійний контроль за дотриманням персоналом нормативно-правових актів, а також установчих і внутрішньобанківських документів; – визначає найбільш значимі типи або види угод, розробку типових форм договорів; – встановлює порядок індивідуального розгляду нестандартних договорів; – встановлює контроль за відповідністю документації, якою оформляються банківські операції й інші угоди, нормативно - правовим актам і міжнародним договорам, а також за правильністю тлумачення нормативно-правових актів країни місцезнаходження нерезидентів - клієнтів, контрагентів.
Репутації	Ризик репутації впливає на здатність банку встановлювати нові стосунки з контрагентами, надавати нові послуги або підтримувати існуючі відносини. Цей ризик може привести банк до фінансових втрат і зниження клієнтської бази. Ризик має місце на всіх рівнях організації, тому СК і її службовці повинні відповідально відноситися до своїх взаємовідносин із клієнтами та суспільством.	<ul style="list-style-type: none"> – Забезпечення високих показників діяльності фінансового посередника; – здійснення якісного і кваліфікованого обслуговування клієнтів; – забезпечення своєчасного виконання зобов'язань перед клієнтами; – забезпечення репутації надійного і ділового партнера. <p>Ризик репутації виникає в результаті публічного сприйняття банку з боку:</p> <ul style="list-style-type: none"> – фінансового ринку (репутація керівництва і менеджменту страховика, його фінансової стабільності, страхових продуктів і послуг, обсягів і якості послуг, характер скарг клієнтів і реакція компанії на них, судові справи) – органів державного регулювання (НБУ, ДПА, Накомфінслуг та ін.). <p>При оцінці ризику репутації враховується потенційний вплив суспільної думки на вартість банку як безупинно діючого підприємства. При оцінці суспільної думки варто враховувати і думку про банк в середині самої організації. По мірі того, як СК стає більш уразливим до суспільної думки, може спостерігатися зниження здатності компанії пропонувати конкурентоздатні продукти. Навіть якщо СК пропонує конкурентоздатні продукти, буде досить важко залучити клієнтів знов, після того, як була підірвана її репутація.</p>

1	2	3
Стратегічний	Стратегічний ризик (конкурентний ризик) - це ризик втрати СК займаних позицій на ринку (конкурентоздатності) або одержання збитків (збитку) в результаті прийняття топ-менеджерами помилкової стратегії розвитку СК, неадекватних змін зовнішнього середовища або помилкових управлінських рішень.	Для здійснення стратегій бізнесу необхідні матеріальні і нематеріальні ресурси. Це канали зв'язку, операційні системи, філіальна мережа, управлінські здібності. Розгляд ризику невірної стратегії не обмежується аналізом складеного в письмовому вигляді стратегічного плану. При аналізі ризику стратегії основна увага приділяється тому, яким чином плани, системи прийняття і виконання рішень впливають на вартість СК. Крім того, варто враховувати, як СК аналізує вплив зовнішніх факторів на стратегію розвитку організації. Система управління стратегічним ризиком включає: – прогноз змін індикаторів зовнішнього середовища та моніторинг конкурентної позиції; – підведення підсумків виконання підрозділами планових завдань по стратегічних і основних бюджетних показниках; – оцінку стану і якості системи менеджменту страховика у цілому та окремих підрозділів; – диверсифікованість діяльності по продуктах з проведенням іміджевих заходів.
Ринковий	Ринковий ризик - це ймовірність негативної зміни вартості активів в результаті коливань процентних ставок, курсів валют, цін акцій, облігацій.	Управління ринковим ризиком здійснюється шляхом: – встановлення лімітів на клієнтський портфель страховика – розрахунок волатильності валютних курсів, прогноз максимальних відхилень за основними валютами, розрахунок лімітів відкритих позицій; – аналіз ймовірних сценаріїв зміни ринкових процентних ставок і курсів валют; – контроль за змінами ліквідності ринку і оцінка вартості позицій; – ліміти на страховиків-контрагентів та прийоми хеджування ринкових ризиків.

*Розроблено авторами на основі (Korkh, & Kulyk, 2011; Barros, & Torre-Enciso, 2012).

На основі вище приведеної таблиці розглянемо визначення підвидів внутрішніх видів ризиків фінансових посередників з врахуванням практичних прикладів по управлінню ними.

Ризик репутації визначають як ризик втрати частини доходів або капіталу в зв'язку з негативною суспільною думкою. Ризик репутації може призвести до судового процесу, фінансових втрат або напруженої ситуації з доходами чи негативно позначитися на одержанні ліцензії на право ведення банківської діяльності (Raei, 2011). Приклади управління ризиком репутації в рамках системи внутрішнього контролю:

- призначення одного або декількох співробітників як представника по зв'язках із громадськістю (призначає Правління банку або страховика);
- процедури офіційного, послідовного і своєчасного розгляду скарг клієнтів;
- наявність етичних норм, що визначають загальні принципи кодексу поведінки.

Стратегічний ризик називають також ризиком невірної стратегії, що визначається як ризик втрати частини доходів або капіталу в зв'язку з невірними рішеннями або неналежним виконанням цих рішень

Прикладом управління ризиком невірної стратегії в рамках системи внутрішнього контролю виступає:

- стратегічний план, який складається з бюджету, плану капіталовкладень і маркетингового плану;
- поширення і роз'яснення стратегічного плану всім співробітникам;
- надання звіту про відхилення фактичних показників від планових керівництву страхової компанії або банку (De Fontnouvelle, De Jesus-Rueff, Jordan, & Rosengren, 2003).

Ринковий ризик визначається як ризик втрат за балансовими та позабалансовими позиціями, які виникають у результаті змін ринкових цін, і включає процентний і фондовий ризики за інструментами, що знаходяться в торговому портфелі та в портфелі на продаж, валютний і товарний ризики за всіма операціями банку або страховика.

При управлінні ринковими ризиками можуть встановлюватися на розгляд фінансового посередника наступні види лімітів:

- на суму конкретної угоди по покупці або продажу, якщо вона укладається на таких умовах, то результат залежить від

- коливання ринкових цін;
- при управлінні як ринковим, так і валютним ризиком - на загальний розмір валютної позиції;
- на сукупний розмір інвестиційного портфеля страховика, який повинен знаходити відображення в бюджетному плані (Coso, 2004).

Оскільки вся вітчизняна банківська та фінансова система знаходиться у стадії реінжинірингу, то рекомендації по комплексному антикризовому управлінню ринковим ризиком є достатньо впливовою складовою для забезпечення подальшого розвитку системи. Тому, антикризова методика по управлінню ринковим ризиком у випадку виникнення (або очікування) надзвичайних обставин передбачає:

1. При ризиках коливаннях вартості ресурсів на міжбанківському ринку:
  - проведення спекулятивних операцій на міжбанківському кредитному ринку з власними тимчасово вільними коштами на короткі строки;
  - проведення операцій по продажу (розміщенню) залучених страхових премій саме на ті строки, на які вони були залучені.
2. При проведенні операцій по залученню коштів і їх розміщенню за наступних умов методика подано у табл. 4.

Таблиця 4

Рекомендації щодо антикризового управління ринковим ризиком

Умови	Рекомендації
Рівень процентних ставок високий, але очікується їх зниження.	– скоротити строки залучених коштів; – збільшити частку кредитів з фіксованою процентною ставкою; – збільшити обсяг портфеля інвестицій; – відкрити нові кредитні лінії для клієнтів; – здійснити вибіркового продаж активів.
Рівень процентних ставок низький, але очікується їх підвищення.	– збільшення строків залучених коштів; – скорочення обсягу кредитів з фіксованою процентною ставкою; – продаж частини інвестицій (у вигляді цінних паперів); – залучення довгострокових позик; – закриття деяких ризикових кредитних ліній.

Висновки

3) здійснюючі керування фінансовою діяльністю компаній фінансових посередників, треба враховувати можливість появи внутрішніх ризиків, серед яких є і нетипові. Ці ризики мають істотний вплив на ефективність діяльності для усіх представників ринку фінансових послуг. Дослідження видів нетипових внутрішніх фінансових ризиків цих суб'єктів господарювання, зокрема страховиків, вказало на необхідність використання оновлених інструментів ризик-менеджменту, у тому числі тих, що враховують періодичність їх настання.

Здійснення розвитку страхової діяльності фінансових посередників, зокрема, страхових компаній, з урахуванням періодичності настання ризиків та змодельованої величини відносного капіталу-під-ризиком у напрямку та, з урахуванням проблематики їх настання.

Базуючись на наданій характеристиці можливих дій щодо запобігання або нейтралізації ризиків, виникнення яких обумовлено причинами, виявленими у дослідженні, треба користуватися наведеними рекомендаціями щодо їх мінімізації, рунтуючись на окресленій проблематиці.

Типологізація різновидів фінансових ризиків поряд із методикою управління ними значною мірою неконкретна та вказує на особливості, застереження фінансової операції при проведенні страхування.

Застосування результатів дослідження можливо імплементувати у діяльність страхових, банківських та небанківських посередників, що дозволить вирішити вказану у дослідженні проблематику. У якості новизни запропоновано підхід із періодизації настання страхових ризиків відповідно до їх різновидів. Сформовано рекомендації по управлінню нетиповими ризиками на основі поданої антикризової методики управління фінансовим ризиком.

Подальша наукова дискусія та удосконалення практичної імплементатії рекомендацій стосовно запобігання внутрішнім ризикам для фінансового посередника – невід'ємна частина забезпечення сталого розвитку діяльності. Подальших досліджень потребує питання запобігання ризиків третіх осіб та зовнішніх факторів загроз, які є пріоритетним завданням при формуванні системної та платоспроможної фінансової установи.

References

- Anderson, R. A. (2007). *The credit scoring toolkit: theory and practice for retail credit risk management and decision automation*. Oxford. University Press.
- Barros, R. H., & Torre-Enciso, M. I. M. (2012). Operational Losses for the Capital Charge of Health Insurers: Lessons from Spain. *The Geneva Papers on Risk and Insurance - Issues and Practice*, 37(4), 763–779. doi:10.1057/gpp.2012.4
- Coso. (2004). Enterprise Risk Management. Integrated Framework. Coso. Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council, of 25 November 2009, on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II).
- Cramer, H. (1955) Collective risk theory; a survey of the theory from the point of view of the theory of stochastic processes. Stockholm, Nordiska bokhandeln, Available at: <https://searchworks.stanford.edu/view/50292/> [Accessed 17 Mar. 2017].
- Cramér, H. (1994). Collective risk theory: A survey of the theory from the point of view of the theory of stochastic processes. Springer Collected Works in Mathematics, 1028–1115. doi:10.1007/978-3-642-40607-2_17
- De Fontnouvelle, P., De Jesus-Rueff, V., Jordan, J. S., & Rosengren, E. S. (2003). Using Loss Data to Quantify Operational Risk. SSRN Electronic Journal. doi:10.2139/ssrn.395083
- Devis, P. (2009) After the storm: a new era for risk management in financial services. Economist Intelligence Unit Report. Available at: <http://graphics.eiu.com/marketing/pdf/after%20the%20storm.pdf>. [Accessed 18 Mar. 2017].
- Fontnouvelle P., DeJesus-Rueff V., Jordan J., & Rosengren E. (2003). Using loss data to quantify operational risk. Bank of Boston. Working paper. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?sessionid=D976D0905784D2CD015023AA12C41ED7?doi=10.1.1.332.4840&rep=rep1&type=pdf> [17 Mar. 2017].
- Finansovi ryzyky i yikhnie strakhuvannia. Forynshurer. 7.1.2004 Web. 10.4.2017 Retrieved from: <http://forinsurer.com/public/05/03/02/1720> (in Ukrainian).
- Hernández Barros, R., & Martínez Torre-Enciso, M. I. (2012). Capital assessment of operational risk for the solvency of health insurance companies. *The Journal of Operational Risk*, 7(2), 43-65. DOI: <http://dx.doi.org/10.1057/gpp.2012.4>.
- Kaminskyi, A., & Silkach, V. O. (2011). Neyromerezhevi tehnologiyi v upravlinni portfelem prostrochenoYi zaborgovanosti. *Mizhvid. nauk. zb. Modelyuvannya ta Informatsyni sistemi v ekonomitsi. dlya perevoda*, 84, 5-19 (in Ukrainian).
- Klapkiv, Y. (2002). Strahuvannya finansovih rizikiv : monografiya. Ternopil: Ekonomichna dumka; Kart-blansh (in Ukrainian).
- Korkh, O.M., & Kulyk, H.Y. (2011). Fenomen ryzyku yak ob'iekt osmyslennia v teorii derzhavnoho upravlinnia. *Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Derzhavne upravlinnia*, 1, 18-24 (in Ukrainian).
- Mill, D. S. (2007). *Osnovy` politicheskoy e`konomii s nekotory`mi prilozheniyami k social`noj filosofii*. Moskva: E`KSMO.
- National Association of Insurance Commissioners (2008). Liquidity Risk: Management and Supervisory Challenges [Text]. – Basel Committee of Banking Supervision. – February 2008. – 16 p. [Electronic resource]. – Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs136.pdf>– 01.02.2012. – Назва з екрану.
- Quantifying Operational Risk In General Insurance Companies. Abstract of the Discussion. (2004). *British Actuarial Journal*, 10(05), 1013–1026. doi:10.1017/S1357321700002920.
- Raei, R., Ahmadiania, H., & Hasbaei, A. (2011). A Study on Developing of Asset Pricing Models. *International Business Research*, 4(4), 139-152. doi: 10.5539/ibr.v4n4p139.
- Ramanujam, R. (2003). The Effects of discontinuous change on latent errors in organizations: The moderating role of risk. *Academy of Management Journal*, 46(5), 608-617. doi:10.2307/30040652
- Rubin, G. (2016). Oskar Lange and the Walrasian Interpretation of Is-Lm. *Journal of the History of Economic Thought*, 38(03), 285–309. doi:10.1017/S1053837216000341
- Siddiqui, M. H., & Sharma, T. G. (2010). Measuring the Customer Perceived Service Quality for Life Insurance Services: An Empirical Investigation. *International Business Research*, 3(3), 171-186. doi: 10.1108/132.1734.111185.128
- Straxovanie finansovy`x rizikov: zakonny`e mexanizmy` i tenevy`e sxemy`. fatra.com. 12.1.2004 Web. 5.3.2017 Retrieved from: <http://fatra.com.ua/vse-o-strahovke/pro-strahovanie-finansov/52-strahovanie-finansovyh-rizikov-zakonnye-mehanizmy-i-tenevye-shemy.html>